

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Изази сриједом и суботом.

ПРЕДПЛАТА: за Краљевину СХС вјесечно Д 15; тримјесечно Д 40; за Италију вјесечно лира 6; појединачни број 30 центова. Огласи по дјелу. Појединачни број Д 1-50.

Поштарина плаћена у готову.

Идаје: Окружни Одбор Народне Радикалне Странке у Шибенику. Одговорно уредник: Шпирл Ђакић. Телефон број 60. Штампарија: Нова Штампарија — Шибеник.

Година II.

ШИБЕНИК, сриједа 8. августа 1923.

Број 109.

Свима организацијама Народне Радикалне Странке.

Умољавају се све мјесне Организације Радикалне Народне Странке, да чим прије, ако то до сада нису учиниле, изврше реорганизацију своју, према добивеним упутствима и према странкиним штатутима. Ово се је све морало да врши већ до 1. августа. По извршеној реорганизацији нека се одмах поднесе извјештај Среском Одбору, са именима чланова новог одбора и именима чланова организације.

Исто тако зовињају се сви Срески Одбори, да са своје стране настоје, да се реорганизација изврши до одређеног рока, а, одмах ва тим, да приступе реорганизацији Среских Одбора, која се има обавити најдаље до 15. августа ове године. По извршеној реорганизацији нека се извести одмах Окружни Одбор у Шибенику, коме треба саопштити имена нових чланова одбора и поднијети све податке добијене од мјесних организација свога срева.

Окружни Одбор Народне Радикалне Странке.

Организација је снага.

Ravno prije pola godine, pred martovske izbore, kad je radećevština, udružena sa parlamentarnom opozicijom: pučkašima i demokratima, kad su udruženi protivnici Narodne Radikalne Stranke, pokušali da osvoje svu Dalmaciju od Spiča do Raba, ljudi, kojima je na srcu ne samo interes i prestiž Narodne Radikalne Stranke, već na prvom mjestu interes i prestiž Države, zatalasali su sve poštene i državi odane elemente i proveli su organizaciju Nar. Radikal. Stranke na Primorju. Martovski su izbori dokazali što je vrijedio taj organizatorski rad.

Iz gornjeg poziva Okružnog Odbora ističe važnost, da se sve mjesne, sreske i okružne organizacije reorganiziraju. Treba da se provede tačan popis svih pristaša stranke, kako bi vodstvo znalo sa kolikom i kakovom snagom raspolaže za slučaj boja. U odbore mjesne i sreske treba ov ugju ljudi najagilniji, koji se neće ograničiti da to da sjede u odboru, već će što češće zalaziti u narod, izvještavati ga o svemu, što se odnosi na stranku i Državu i tako podržavati tjesou vezu između vojske i vogistava.

Mnoge su mjesne i sreske organizacije do sada grijelešiu u tome, što nijesu uzimale življeg učešća u radu stranackom, koji se ne smije da gjasotiji samo u bacanju gumenih kuglica na dan izbora. Za ovaj grijeh najviše odgovornosti nose sami Odbori, koji su do danas bili vrlo neaktivni i svaki posao puštali da vrši, bez ikakvog prethodnog savjetovanja i dogovora, ili sam predsjednik ili sekretar Odbora. Ovakav rad može da bude sudbonosan za snagu i uspjeh stranke. Svi pristaše stranke, a na prvom mjestu odbornici, treba da budu aktivni, jer samo aktivnost daje život i uspjeh.

Mi uzdignuta čela možemo da ukažemo na dosadani rad naše stranke za dobro naše države.

Kroz vrlo kratki rok od nekoliko mjeseci donijeto je nekoliko vrlo važnih zakona, koji se, za koalicionih vlada, kroz minule četiri godine nisu mogli da donesu, a od kojih zavisi i snaga i sigurnost i unutarnje sregljivanje Države.

Da Narod. Radik. Stranka nije ništa drugo uradila, kroz kratki rok od 5 mjeseci svoga rada u Parlamentu, već donijela vojni i činovnički zakon, ona je mnogo i mnogo zadužila narod i savjetjala sebi ličju.

Na opći rad čitave stranke treba da se ujedaju i mjesne i sreske organizacije. One treba u svome radu, u svojoj politici da steku priznanja za rad u korist svoga sela, svoga grada, svoga sreza. Široko je polje toga rada i mnogo se potrebe narodne.

Danas naša Otadžbina preživljuje vrlo teške časove. Ona preživljuje dosad najtežu političku, finansijsku i ekonomsku krizu. Da bi ona bez štete i korisno ovu krizu prebrđila, vojnici Radikalne Stranke treba da su pouzdani i čestiti građani i ljudi, koji neće i štarku i Državu u presudnom času izdati, kao Vuk Branković što izdade čestitoga Kneza Lazara na Kosovu.

Braće Radikali, svi i svuda, prebrojte se, organizirajte se i dokažite svojim radom, da ljubite i stranku i Državu. Dokažite vašom i neprijateljima, da Radikalna stranka opstoji i bori se za sreću Otadžbine, za narodna prava i narodnu slobodu, za jednakost i ravnopravnost Srba, Hrvata i Slovenaca, koji su ispravni građani naše Krajevine.

Živjela snažna Narod. Radikalna Stranka! Živio njen mudri vođa g. N. Pašić!

Neprijatelji o Pašiću.

Veličina velikih ljudi — državnika, često se i pored njihovih očiglednih zasluga i pored njihovog velikog rodoljublja i spasnosnog djelovanja u savremenoj generaciji ne shvata pravilno, ona se ne vidi u slijepilu partizanskih teurenčenja, u nemoralnoj zanesenosti sitnih duša.

Kod nas Srba, — a ni kod Hrvata i Slovenaca nije ništa bolje, pa je i to jedan dokaz više o našem jedinstvu — takav je slučaj bio sa svima našim narodnim velikanima u prošlosti: Karagjorgjeom, Milošem, Mihailom, Garašaninom, Ristićem, pa Dositejom, Vukom i t. d., a sada je to slučaj i sa Pašićem, koji dijeli sudbinu tih naših narodnih velikana.

Megjutim dok Pašića ne samo ne priznaju, već ga i grde i napadaju i to većinom ljudi sumnjive prošlosti i ne baš čista karaktera, bivši austrijski feldmaršal Hecendorf, najkрупnija vojnička ličnost u neprijateljskom taboru protiv našeg naroda, megjutim i čovjek bez dvojbe sa državnicičkim koncepcijama, pišući svoje memoare, vrlo često sponinje Nikolu Pašića, Hecendorf gleda u Pašiću spiritus rectora Srbijinoj života i napretka. On citira i poziva se na Pašićeve izvještaje o politici Srbije. Najviše govori o onoj Pašićevoj željeznoj volji, koja sprovođi pravu liniju Srbijine politike u savezu sa Rusijom i Francuskom sa bezgraničnim povjerenjem u nj sve do kraja protiv Austro-Ugarske.

U prvog svesci tih memoara, strana 665 i 666, Hecendorf pažljivo analizira izvještaje, koje su Pašiću, poslije aneksije Bosne, u Petrogradu dali Car Nikola drugi, Sazanov i Izvoljski, pa predočava austro-ugarskoj politici ogromni značaj obećanja Rusije — Pašiću — «da će Rusija, zbog Bosne, dati Srbiji kasnije pomoć».

Na strani 24. u drugoj svesci, koja tretira događaje u 1910, 1911 i 1912 godini, Hecendorf kaže: «U Srbiji se sve više zaostvaju težnje za osnivanjem velikosrpske države, na račun Austro-Ugarske; pravac ovdje daje radikalna partija, čiji je istaknuti energični i neskrupulozni vođa Nikola Pašić još u 1884. godini pisao: itd.

Kako austro-ugarski Načel. Glav. Generalštaba cijeni Pašićeve zasluge za uspjeh u ratu 1912. godine, vidi se na strani 311 iste druge sveske, gdje kaže: «Podstaknuti primjerom Italije, koja se iznenadno bacila na nemoćnu Tursku, nesmetana, pri tom, ni najmanje od drugih sila, odlučile se da isto učine Srbija, gdje je na mjesto naprasno umrolog Milovanovića, na upravu došao energični Pašić, zatim Crna Gora, Bugarska, i Grčka. Na zaprepašćenje većine evropskih sila, ove države stupeše u zajednički rat protiv Turske».

Hecendorf, želeći da prikaže Pašića kao čovjeka, koji sa upornim planom i istrajno radi protiv Austro-Ugarske, citira izjavu, koju je Pašić učinio u Bukureštu, u avgustu 1913. god. poslije potpisivanja mira sa Bugarskom, kada je, tapšući po ramenu grčkog izaslanika Politisa rekao: «La première manche est gagnée, maintenant il faut preparer la seconde manche contre l'Autriche». (Prvi je kanal otvoren, sada se ima pripremiti drugi kanal protiv Austrije) Ovu izjavu Pašićevu citira Hecendorf još na tri mjestu u III. svesci, uzdižući značaj njen na visinu objave smrtne presude Austro-Ugarskoj.

Na strani 506. Hecendorf ponavlja pomenutu u Bukureštu Pašićevu izjavu: da se sada treba spremati protiv Austrije, pa dodaje: «to on može sa sigurnošću izvršiti. Njegova je politika na najboljem putu da na kraju pobjeđi».

Hecendorf je savjetovao u više mahova, da se zbog buduće velike oružane rasprave Rumunija treba, po svaku cijenu, da pridobije kao pouzdan saveznik Austro-Ugarske, ali tome je, između ostaloga, smetao i Pašić. Na strani 555. treće sveske Hecendorf kaže: «Okretni spisni ministar predsjednik Gospodin Pašić nastavljašiu rad na pridobivanju Rumunije, zajedno sa njegovim grčkim kolegom Venizelosom».

Govoreći o radu Pašićevom u Rusiji na vezivanju krvnog srodstva srpske kraljevske kuće sa ruskim carskim demom, Hecendorf, na str. 576. treće sveske navodi: «Gospodin Pašić saopćio je Caru molbu Kralja Petra, da se njegov sin oženi jednom carevom ćerkom. Ona će, ako Bog i prilike dadu, postati carica srpsko-hrvatskog naroda».

Iz ovoga, što ovdje navedoh iz memoara austro-ugarskog feldmaršala Hecendorfa jasno se vidi velika politička figura Pašića. Vojnička partija u Austro-Ugarskoj, na čelu koje bijahu Franc Ferdinand i Hecendorf, gledala je u Pašiću stranog čovjeka, ininera, koji minira Austro-Ugarsku. Svaku njegovu izjavu, svaku njegovu riječ oni su mjerili i vodili najstrožiji račun. Iz ovoga straha kao da čujemo klasičnu opomenu po Austro-Ugarsku: «Paschitch ante portas».

I nisu se ubojali. Izazvavši rat 1914. godine, Austro-Ugarske vogle su se najzad sukobile sa Pašićem na otvorenom diplomatskom polju. Nisu htjeli dati Srbiji vremena da se konsoliduje poslije Balkanskih ratova. Koristili su fakt ubjstva Franca Ferdinanda, koje ubjstvo Pašić i vlada Srbije nisu inspirisali — i rat, strašan rat je otpočeo, da razruši dotrajalu Austro-Ugarsku, da iz njeja Srbija, sa njenim saveznicima, izigjee kao pobjedilac.

Pašić je iz ove strašne diplomatske borbe izišao *prav i bodar, energičan i svestan cilja* kako ga opisuje Heccendorf prije rata.

Kada naš neprijatelj ovako visoko cijeni našeg državnika g. Pašića, onda neka ovo vide naši političari i novinari, koji o g. Pašiću drugačije misle, ili bar govore i pišu i ako tako ne misle, — i neka se stide svoga rada na kaljanju Pašićeve reputacije, jer njega porod 9 desetina našeg naroda cijeni, kao što se vidi, i sad neprijatelj naš — kao velikog muža i državnika našeg.

Talijanski prestolonasljednik Umberto u Zadru.

U času kad paritetna komisija, sastavljena od predstavnika Kraljevine Italije i Kraljevine SHS zbog urogenja Riječkog pitanja, ima da preuzme svoj rad, talijanski prestolonasljednik Umberto dolazi u posjete tužnome Zadru. Ovu su prigodu iskoristili skrajni talijanski nacionalistički elementi, koji su baš tada održali u Zadru kongres društva «*Legia Navale*», kome je u programu da radi na osvojenju istočne obale Jadranskog mora, kako bi ono u istinu za njih postalo «*mare nostrum*»!

U počast prestolonasljedniku i Legi održate su bučne svečanosti, kakove znadu da sprema samo talijanski komendijanti.

Najznatčajnije je da je budući talijanski kralj prisustvovao svim manifestacijama i svim demonstracijama zadrana i italijana, koje su, istina, u skladu sa najnovijim pravcem politike drskog pozera Mussolini, koji smatra Rapalski i sentmargaretski ugovori komadićima papira, kojima pokušava da ukine obaveznu vijednost, ali nisu u skladu sa istinskim interesima italijanskog naroda.

U istinu demagoški, ali ni malo politički, ispadi i senatora Tacconi, splicanca, i predsjednika «*Legia Navale*», ne samo ne uravnavaju puteve paritetnoj komisiji i budućim dogovorima za poboljšanje dobrih komšijskih naših odnošaja i u političkom i ekonomskom pogledu, već ih čine težim i neprohodnijim, nego što jesu.

Zločin je podržavati bolesne apetite.

Predsjednik društva «*Legia Navale*» pri kraju konterencije u «*Teatro Verdi*», pozdravljajući «*il principe della speranza*», uz entuzijastični aplauz publike i princa kazao je: «*da će se brzo, vrlo brzo ostvariti želja svih njih t. j. da će sva neoslobojena Dalmacija biti oslobođena i prisajedinjena majci Italiji*».

Pravo reče vojvoda Draško: «*Djetinjahu isto kao kako bevel Snijejavu što biti ne može, jer se u njih pravo zborit nesmiје*».

Da se da vidna znaka i ovim željama gg. senatora, kad je, drugi dan, po svršetku ovih svojih svečanosti, prestolonasljednik imao da krene na svoju jahtu «*Jela*», istaknuta je na počasnom mjestu, na ratnom parobrodici, koji je imao da preveze princa na jahtu, plava zastava dalmatinska su tri leopardove glave, mjesto zastave kraljevske obitelji.

Mi, iz općeg interesa, ne ničemo a da ne požalimo ovake bolesne pojave, kao što ne možemo a da ne požalimo i malar, koji se princu, budućem junaku oslobođenja zarobljenih dalmatinaca, dogodio pri napuštanju sretnog Zadra. Kad mu je jedna djevojka, pri pozdravu, predavala kitu cvijeća dalmatinskog, princu je ispanula sablja.

Za nekoga «*Sve je ovo nekakva nauka! Sve je ovo neko znamenje! Bog sam vidi, bez zla mu se običi ne možel kome prsne čelo, kuku njemu!*»

— Arhijerejski Sabor sastati će se 22 VIII. u Sremskim Karlovcima da definitivno rediguje projekat zakona, kojim se regulišu odnosi pravoslavne crkve prema državi. Na prvom sastanku Narodne Skupštine Ministar Vjera iznijele će na ozakonjenje.

Српско православље.

У чланку „Ружне појаво“ освјернули смо се на нападаје неких хрватских и словеначких листова на српски народ, подијењујући његову културу и његове способности. Али извидјеса штампа у Загребу и Љубљани, у последње вријеме, оборила се, и то веома жучно и на православље.

Што се тиче жучнога нападаја на православље, та господа би могли бити уздржљиви у своје сопственоме интересу: српско православље није ни византинско, ни руско, ни које друго: од како постоји, оно је самостално и национално и формално: јер је независно од ма које цркве у иностранству, и стварно: јер је својим национализирањем српска црква постала толерантна према другим вјероисповијестима и философијама и отклонила могућност формирања клерикалне немани. У толерантности својој она је толико далеко отишла, да још ниједаред није имала сукоб ни са Слободним Зидарством, чак има извидјесних наговјештаја да је и просвјешћени клубуер Доситеј Обрадовић био слободан зидар; а сувише је добро познато, како се у томе погледу односи католичка црква: она не само не трпи Слободно Зидарство, већ и свирепо гони покушаје да се она учини националном!

Господа пречасна не могу навести ни једнога примјера да је српска црква покушала ма какву пропаганду међу католицима. Негресивна, она то неће ни у будуће чинити. То господа сигурно добро знају; али, што ипак ову и овакву праšину дижу, биће да су други разлози. Први је, што их изневерје она нада, коју су у данима слома Аустро-Угарске гајили и коју је бискуп Махњин формулсао у оној агресивној пароли: Сад на Балкану настаје богата жетва за католичку цркву! Други је, што та господа свеколиким држањем својим дижу против себе и одбијају од католичке цркве све већи број просвјешћених људи и напредних нараштаја. Међутим, оваквим нападима, каквима се господа пречасна служе, тај процес се неће зауставити; на против, својом мрачничком тактиком и својом антинационалном акцијом ће они себе онемогућити и цркве испразнити јер се не може претпоставити да ће један дио нашега народа, зато што је у то интерес извидјесе госпде, коју су више веслана за Рим него ли за своју нацију, абдицирати на своју националну самосталност, помрачити своју националну свијест и изневерити своју сјајну националну будућност!

Наши дописи.

Книн, 6. августа

Наше мјесто, по свом географском положају, по својој економској снази и по многим другим увјетима, морало би да буде прво, по свему и у свему, у читавој сјеверној загорској Даламацији. Али над Книном висе неко проклетство, па, ил не да ђаво, или не да Бог, он се је у свему и по свему скаменио. Па опет јаћу да једну отворено кажем Ни Бог, ни враг, нису нашем злу криви, већ ми сами. Та на далеко се зна, како смо ми Срби Кнински, данашње покољење Книнско, ситни и мизерни. Наша неслога постала је пословична. За најнеанатнија питања ломе се копља и прекидају међусобни одношаји. Овакови одношаји растргавију снагу и странке и народа. Ниједан се важнији посао не може започети, а још мање докончати, како Бог запоједа, јер замисао о послу није потекла из главе једној, већ из главе другог.

Ето и сад нам, као и до сад, висе једно велико питање, од чијег пајетног ришења у многом зависи и боља будућност Книна. Прије

двје године добили смо рефор реал. гимназију. Али овај завод нема још своје аграде, какву би по хигијенским и дидактичким прописима морао да има. И овоме је крива наша неслога, наша нетрпљивост и наше неразумијешће. Ми овдје не рачунамо никад са оним, што ће бити до 10—20 година, већ са оним што нам иде у корист данас. Ми живимо више, из себичности грдне, за себе, него ли за своју дјецу и своју упунад, за дадеко неко покољење.

Какви смо, сад нам се одлучно даје прилика да се покажемо.

Министарство просвјете, како смо дознали, упутило је распис свима директорима и управницима државних школа, да у тоу штау краћем року поднесу своје предлоге: о грађују нових школских зграда, о дозиђивању или поправци као и о хитној оправци постојећих школских зграда, да би се то благовремено могло доставити министарству грађевина.

Треба да добро пазио, да и у овом питању не учинимо гломазну погрешку, какву смо учинили по питању подзања земаљ болнице у Книну. Треба да добро отворимо очи и увидимо у каквој се опасности налази наша гимназија, коју минавају сложна браћа Хрвати Кнински, сложени и окупљени у радничевом „Свачићу“ Даскал.

Скрадин-Ђеврске, 6 авг.

Ових је дана у околици Скрадина пала веома добра киша, те има изгледа да ће ова година бити много боља него лањска.

Народ је веома задовољан. На дан Св. Илије 2 августа био је сајам у селу Ђеврске кама. Мноштво народа покрило је поље испред цркве и забављало се по народном обичају. Око десет сати служили су св. литургију поп Миљивој Јелача и поп У. Синобад, а свршило са проповједи архимандрит Д. Букоровић, подсећајући народ на љубав прама домовни и на љубав прама брату, који је скренуо с правног пута препоручивши да настаје да га увјере о братству, изведу са пута, који га води у јаму. Затим је ишла литија око цркве и одржај је помен на гробу нашег народног вође Саве Ђелановића.

По св. литургији обављено је вјенчање госпојнице Данице Јелача са госп. Р. Рањком, жанд капетаном из Сплита. Вјенчање је било потпуно по Србијанском обичају. Сватови су праћени свирком и пуцањем прагиња. Послеје подне у четири сата стигао је Кистањски соко: Сва маса народа, која је бројила до три хиљаде, окупила се око игришта. На игришту су млади соколићи извели неколико вјежби са врло добрим успјехом. Вјежбе су попраћене великом позорношћу и неописивим аплаузом. Особито су задивили присутне мушка и женска дјеца својим вјежбањем заставицама и украсним круговима, оставивши лијепо спомену у нашем сељаку. На лицима присутних читао се израз весеља и задовољства. Кад је Соко завршио своје вјежбе, поздравео је громко гледаоце соколским Здравом! — а народ одпоздравео са опетованим Живо Соко! Затим је староста сокола Нико Јанковић захвалио на лијепој дочеку и у краткој истакнутој циљ сокола, препоручујући омладини да ступа у редове ове културне организације, која челичи мишице и уздиже високој дух, угађајући слогу, љубав и послушност. Био је чешће аплаудран и поздрављан са трикратним живо староста Иступ Кистањског сокола међу наше сељаке показао је, да се његов рад не састоји само у телосном развијању младости, већ и у спасању залуталих. Сваку похвалу заслужују кистањци, што оваково једно друштво подупиру у нашој Буковици, а нашим Скрадинцима, који се замисљају велеграђанима, нека буде на углед ова мала Буковичка народ. — Кад су соколићи свршили свој културни рад, народ се је даље веселио играјући народно коло уз весело певање.

Сватови кћерке нашег угледног пријатеља и пристаје дад странке г. проте Михаила Јелаче завршили су Илинданско весеље играњем селанчице и србијанских кола, уз пратњу виолина. Тако је дан св. Илије у Гјеврским проведан да ниједне године овако није једном ријечи мало Косово.

Скрадињанин

Velika krijomčarenja u Šibeniku.

O ovom smo predmetu već govorili u zadnjem broju našega lista. Danas se opet navraćamo na ovu gadnu pojavu u našem bolesnom društvu, koju treba svim srestviina liječiti i pobijati. Nama je poznato da u Šibeniku ima u službi finans. kontrole oko 30 ljudi. Pa onda mi se pitamo, kako je moguće, kraj ovolikog broja stražara, nadstražara, preglednika i nadpreglednika, da se krijomčari onako bezobrazno, u onolikoj mjeri i onako otvoreno sve monopolске i trošarinske predmete, a osobito duhan, šećer, čisti alkohol i t. d.? Mi nailazimo samo na jedan odgovor. Ljudi, koji su sada u službi finans. kontrole u Šibeniku, a čini nam se i u Splitu i drugdje, većinom su ljudi optirani iz kadera austrijskih finans. To su većinom ljudi, čija je duša skroz i skroz austrijska i crno-žuta. Oni mrze ovu državu, koja ih hrani i uzgaja njihovu djecu. Iz mržnje ogovaraju državu i ubijaju joj ugled megu prostim svijetom. Svoju dužnost, uslijed ovoga, otprikljavaju sasvim indiferentno, čine upravo i omogućavaju da krijomčari i švercari mogu nekažnjeno da obavljaju svoje nečasne poslove, na štetu naše državne zajednice.

Ako je došlo do otkrića prokrijomčarenog alkohola u selu Bilice, jedino je zasluga novog preglednika finans. kontrole i odjelnog upravnika u Šibeniku g. Marka Magjarića, koji svoju dužnost vrši u Šibeniku od pre samih 10 dana. Nepouzdvajajući se u svoje ljude, sam preduzimlje najradikalnije mjere da otkrije krijomčare i njihove jatake, a tako isto i skrovišta, gdje kontrabandisti unose i prikrivaju kontraband.

Sad je na Vlasi da učini svoju dužnost. Prije svega treba da poznati šibenski švercari i kontrabandisti, — koji su za okupacije na milione unosili prošvercovane austrijske banknote, a sad se bave velikim kontrabandom šećera i spiritusa, i u tu svrhu udesili su na svome imanju i skrivene podume, koji su spojeni sa morem sisaljkaма za brže iskrcavanje i ukrcavanje kontrabandiranog alkohola, — budu svom žestinom zakona kažnjeni za njihov zločinački rad, ali ne samo za nagjenih 1000 l. spiritusa, već za sav učinjen kontraband, a podlogom da posluže nagjene batve, koje su više puta punjene i pražnjene. Za tim, da se učine nužne izmjene i redukcije pri mjesnoj finans. kontroli i da se istoj dodadu mlagi i pouzdaniji ljudi, koji će znati, prema položenoj zakletvi, da savjesno i vrše svoju dužnost.

Ovakove zločine protiv države i javnog morala ne smije nitko da zaštićuje, jer zaštićivati hajduke i lopove i zabašurivati zakonito otkriti kontraband znači podupirati lopovluk i nepoštenje, onemogućavati i uništavati poštenu trgovinu i industriju, znači paliti krov na državnoj zgradi. Treba pomagati savjesne službenike, a ne odmah u prvom letu spaliti im krila. Opći interes mora da bude jači i pred ličnim i privatnim interesom.

Београдски свеучилишни професори предају у Женеву. Женевски универзитет позвао је г.г. министре дра Нинчића и дра Лау Марковића, да на универзитету у Женеву одрже које предавање. Како се сазнаје др Марковић је извјестно универзитет у Женеву, да ће 25. или 26. августа одржати једно предавање о уставној уређењу наше државе Г. Лау Марковић врло је позната личност у Швајцарској, где је за светског рата издавао ревију »La Serbie.«

Домаће вијести.

Veliki župan g. Dr. Ivo Perović jutros je ostavio Šibenik i otputovao za Split, da preuzme svoju novu dužnost. Koliko zalimo za g. Dr. Perovićem, toliko nas veseli njegovo stupanje na upravu Dalm. Oblasti. On je kao sretni poglavar, u vrlo teškim prilikama, pokazao što može da učini ispravan, energičan i državi odan upravnik. Nadamo se da će istom energijom i istom ljubavlju nastati oko čišćenja i uređivanja naših nesregljenih upravnih priika i tako oživiti vjeru i pouzdanje u Državu i podići respekt prema državnim zakonima. Bilo sretno i na inno-gaja ljetal

Porotno zasjedanje. Jučer u vremenu najnesnosnije vrućine, dakle u vremenu, koje nije za to, započelo je treće zasjedanje porotnog suda. Prva je rasprava bila protiv Roka Vrklića iz Kruševa kod Obrovca za zločin razbojništva. Radi nedolaska jednog svjedoka rasprava je bila odgođena za dan 16. o. mj.

U fond „Dalm. Radikala“, priložio je 20 din. gosp. Stipe F. Sunara, da počasti uspomenu p. Mitra M. Beadera. Uprava lista zahvaljuje.

Šegrtski tečaj. U nijednom gradu nema toliko zapuštenosti i nemara, kao u Šibeniku. Nitko se ne brine za ništa, za opće stvari najmanje. Svak za sebe, u svakom javnom poslu, kaže: »šta me se tiče, ne ispravi ja krive Dri-« Ali tako ne misli samo jedna mlada ustanova u Šibeniku, koja za općenarodna pitanja pokazuje mnogo života i mnogo agilnosti »Prosvjetak«, uvaživši teški položaj šegrta i pomoćnika, koji su u pitanju obrazovanja i društvenog uzgoja, prepušteni sami sebi i ulici, u većini slučajeva, uzela je na se brigu da za srpske šegrte otvori večernje tečajeve, na kojima će, budući naši majstori, da izuče sve elemente, koji spadaju u njihovu buduću struku i da nadoknade ono, što u školi nisu naučili.

Invalidski dan u Šibeniku. Dne 5. t. mj. privedili smo u Šibeniku invalidski dan Zahvaljujemo svim čestitim rođoljubima koji su doprinijeli svoj obol za unesrećene ratne žrtve, kao što i pitamo oproštenje od svih onih, koji su nas počastili prisutnošću na večernjoj zabavi, a koja nije bila izvedena po programu a to s razloga što nam je u zadnji čas bilo javljeno od gosp. predbenika diletantske sekcije, da oni neće učestvovati u programu radi bolesti nekih članova upućujući nas da se obratimo Rusima, članovima narod. Pozorišta u Splitu, koji su gostovali u Šibeniku, a kojima jedan partner već bijaše otputovao u Split. Zahvaljujemo takogjer ugl. gradskog glazbi, koja nam je tu večer besplatno odsvirala nekoliko komada.

Invalidski Odbor.

Jedna nepravda. Uslijed štrajka pomoraca, pate mnogi građani, a najviše naši bremenari, koji su oko prenosa robe bili zaposleni i svojom zaradom svoju siromašnu obitelj izdržavali. Danas tog prometa nema, i oni neimajući nikakvog drugog zanata moraju skapavati od gladi. Megjutim, ipak dolazi roba nekim našim trgovcima, koji bi za iskrcavanje i prenos trebali da uzmu njih, jer je to njihov zanat. Oni naprotiv uzimaju za taj posao one ljude, koji imaju i svoje zemlje i svoj rad i podume pune vina, i tako otimlju iz usta i posljednji zalogaј kruha onima, koji su cijeli svoj život proveli na tom radu. To je nepravda i nadamo se da će i vlasti i interesovani poslodavci stati tome na put i odrediti, da svaki živi od svog zanata.

Prigode beru jagode! Početkom školske godine 1923.-24. trebat će u Dalmaciji nekoliko učitelja i učiteljica osposobljenih za gragjanske više pučke škole, pa se prema odluci Pokrajinskog školskog savjeta, u sjednici 17. jula ove godine, pozivlju svi oni sposobljeni učitelji i učiteljice u aktivnoj službi i iz drugih krajeva naše države, koji bi željeli dobiti privremeno namještenje u ovom kraju, neka se što prije prijave Školskom Odsjeku Pokrajinske Uprave u Splitu i prilože isprave o položenim ispitima za gragjanske škole i o dojakošnjoj službi, pa će im se, prama tima ponuditi privremeno mjesto u onim gragjanskim školama, u kojima budu za ponuku potrebiti.

Vrijedni nastavnici iskoristite ovu zgotdu i sigilte na more!

U fond Filharmoničkog društva. Da počaste uspomeno blagopokojne gosposje Franke Bulat darovače Edmund Weissenberger Din. 50, Gustav Weissenberger 50, Braća Grubišić 20, D.r Jovo Miović 20, D.r Ante Rajević 10,

Brzojavne i telefonske vijesti.

Са двора.

Заруке принца Павла.

БЕОГРАД, 7. августа. Како агенција Реутерова јавља из Лондона, заручице се принц Павле с кнегињом Олгом, најстаријом кћери грчког принца Николе. Принцеса Олга рођена је 1903.

† **Др. Ватрослав Јагић.**

БЕОГРАД, 6. Јучер у јутро умро је у Бечу др Ватрослав Јагић, професор универзитета и познати слависта, у дубокој старости. Тијело покојниково биће превезено у његово родно мјесто Враждин.

Из Мале Антанте.

Пред састанак министара председника у Карловим Варима.

КАРЛОВЕ ВАРИ, 7. августа. Румуњски министар председник Братиану стигао је јучер у јутро овомо Овога ће се гједна састати и министар Бенеш са грофом Бетхленом. Мјесто састанка још се таји.

Пут г. Пресједника Пашића.

МИЛАНО, 8. Јучер у 2 сата послје подне провазео се је Никола Пашић преко Милана на путу за Париз.

Др. Нинчић у Београду.

БЕОГРАД, 8. Др. Нинчић у 2 с. послје подне отпутовао је за Блед. Из Љубљане јављају, да је др. Нинчић у друштву са Пашићем посетио одмах Краља у Суботроу. Др. Нинчић је примио из Београда документе, који су му потребни за корфенцу на Бледу.

Почетак револуције у Мађарској.

БЕОГРАД, 7. Званично извјештју из Будимпеште, да се тамо воде борбе радника и студената на једној страни и владиних трупа на другој страни. Опћенито се мисли, да је режим јако пољуљан.

Терор у Софији.

БЕОГРАД, 7. У Софији је 1. о. мј. бачена бомба у стан адвоката Кубарева, који је преузео да брани комунисте. Исте ноћи бачена је бомба и у стан адвоката Дуланова, који је примио обрану оптуженика у афери Плевне.

Револта африканаца против Италије.

БЕОГРАД, 8. Из Трста јављају да у сјеверној Африци у масама десертарају урођеници војника Аскари и да пребјегавају у великом броју. У послједње је вријеме монах и свим утврдама поубијала часнике и подчаснике и онда пребјегла.

Klaudije Šupuk 50, Luka Tikulin 10, Ivan Merlak 50, M. o. Dragutin Tršler 10, Ante Žarković 10, Pio Terzanović 30, Pavao Kovačev 20, Ivan Marin 50, Inž. Josip Ljubičić 20, Tvrtka Ante Šupuk i Sin 100, Frano Karagić 10, Anton Vidović 20. U počast uspomenе blagopokojne gosposje Oršule Kimer: Anton Vidović 10. U počast uspomenе blagopok. D.r Gj. Beoša: D.r Ante Rajević 10. — Uprava harno zahvaljuje.

Trgovci, čuvajte se šetel! Oblasna Monopolska Direkcija u Splitu obavijuje da je Upravni odbor samostalne Monopolske Uprave donio odluku, da bi se jedanput stalo na put krijomčarenju žigica iz inostranstva, da se imuovanja žigica sa stranin etiketama i vrstama pakovanja ostavi rok do 31. decembra ove godine da ih rasprodaju, ako to ne učine, na dan 1. januara 1924 godine i u buduću, sve žigice sa stranin etiketama i raznim vrstama pakovanja, koje se zateku kod prodavaoca duvana, cigarpapira, trgovaca i ostalih inaoaca u našoj Krajevini, biće oduzete bez ikakve naknade vrijednosti i smitраće se kao krijomčarske.

Objava. Upravni odbor samostalne monopolske uprave dneva 4. jula 1923. god. donio je odluku, da se naplaćuje uvozna monopolska taksa i to: 1) na 1 kg. križanog duvana 700 Din. i 2) za 1000 komada cigareta teških do 1 grama 1000 Din. Dozvoile za uvoz ovakih duvana iz inostranstva izdaje jedino monopolska uprava u Beogradu po prethodnom odobrenju Ministarstva financija.

Вјести.

О београдском сајму. У неђељу прије подне у сали Београдске Трговачке Омладине одржана је конференција о приређивању великог сајма у Београду. За ову конференцију била су спремна и правила друштва без добити, које би функцирало као приређивач сајма.

Међутим на самој конференцији мишљења су се подијелила. Многи учесници предлагали су да се сајам одржи на акционарској основи. Остали су ипак прије ујерењу да би једино друштво без добити могло рационално радити на приређивању сајма.

Стога је ријешено да се ово питање не ријешава одмах. Почетком септембра, кад се сви чланови комитета за приређивање сајма буду вратили у Београд, одржаће се једна већа конференција, на којој ће се ирецизирати сва главна питања. Чим се приме правила, друштво за приређивање сајма ће приступити припремним радовима.

Проналазак руда у Црној Гори. Према навјештајима стручне комисије за преглед радова, које би требало завршити за економско подизање Црне Горе, тамо су пронађене велике количине бакарних и осталих металних руда, чија би брза експлоатација најсигурније допринијела економском подизању Црне Горе. Исто тако пронађен је и један врло јак извор нафте.

Нова творница обуће. У Београду се оснива д. д. „Бостон“ за подизање фабрике обуће и опћу прераду коже с капиталом 8,000 000 Дин.

Вјеројатан је пад цијена шећера, јер је овогодишњи природ репе не само код нас, него и у иностранству за 30 по сто већи од лане. У Трсту пада цијена шећера услјед прелике понуде колонијалног шећера.

Желучане бол поремећење пробаве liječi се веома успјешно Markovim kapljicama из Gradske ljekarne у Zagreбу а добивају се уз originalnu cijenu у Ljekarni Beroš. 3

Vaše je pravo

da kod kupovanja tražite robu najbolje kakvoće. Odlučno zahtijevajte od Vašeg postolara, da Vam na Vaše cipele pričvrsti prave Palma kaučuk Pete i polplate.

::: ПРОДАЈЕМ :::

Моје имање посед са кућом и осталим постајама са 26 јутара земље и то: 16 јутара оранице, 4 јутра под шумом белом јасеновом и растовом, 2 јутра под окућницом под разним воћем: шљиве, разне крушке и јабуке и 4 јутра под пашом и укосницом, у најбољем месту Србије, у равној Мачви, удаљено од Сремске Митровице 12 километара. За погодбу обратити се сопственику. И-1—3 мање је без терета.

Саво Вићентић,
из Раденковића,
МАЧВА, СРБИЈА.

**Pretplatnici obnovite - -
- - i podmirite pretplatu.**

BANCA DALMATA DI SCONTO D. D. PODRUŽNICA ŠIBENIK

Prima uloške na knjižice i na tekući račun. - Eskomptira mjenice. - Obavlja sve burzovne naloge te isplate na sva tuzemna mjesta. - Izdaje čekove i kreditna pisma. - Financira trgovačka, obrtna i industrijalna poduzeća. - Obavlja sve štedioničke i bankovne poslove najkulantnije.

Brzovjani naslov: DALMASCONTO.

21

NOVOSADSKA

IZLOŽBA--

za našu državu od 11—26 augusta 1923. inozemske industrije i domaće industrijske proizvodnje, poljoprivredna veleproizvodnja i predstavljanje od poljoprivrednih mašina u pogonu.

Zdravstvena i dječja izložba itd. Na osnovu legitimacije izložbe 50% putnog popusta.

POSJETITE IZLOŽBU!!

POSJETITE IZLOŽBU!!

Алекса Баљковић - Скрадин - ЋЕВРСКЕ ВЕЛИКОПРОДАЈА СОЛИ

Трговина сваковрсном робом у јестиву, грађевним предметима, кожама, рукотворинама, житији, гвозђарији, стаклу, порцулану, ситнарији. - Папириница. - Све на мало и велико.

Позор путници!

Гостиона у Ћеврскама са врућим и хладним јелом као и свака вгода са великим обором. - Шталама за коње, карове, кочије, ауте. - Кревети за путнике. - У свако доба отворено са браом послугом уз најнижу цијену. — Препоручујем се п. н. путницима и пријатељима за што бољи посјет. 17

JOSIP JADRONJA ŠIBENIK

Agencija ovlaštena od Ministarstva za Socijalnu Politiku. - Otpremanje putnika u Ameriku sa najbržim parobrodima svijeta.

— ODLAZAK IZ ŠIBENIKA SVAKIH 8 DANA —

PREVOZNA CIJENA:

Šibenik—Buenos-Aires	Lira 13*10
Šibenik—New-York	Dol. 105---
Šibenik—Brazil	Din. 500---

U Brazil se otpremaju samo porodice od tri člana najmanje 1 to između 12 i 50 godina u svakom slučaju mora biti muž i žena, te jedan rođak blo sin ili dajli rcd. Radit će na plantažama kave.

НОВА ШТАМПАРИЈА - Шибеник

Штампарија је снабђевена свим модерним ћирилским и латинским писменима, те врским стројевима на електрични погон. — Прима на израду све аваничне, трговачке и парохијалне тисканице, те остале радње спадајуће у графичку струку. - Складиште свих тисканица за српске православне цркве и парохијска звања.

РАДЊЕ СЕ ИЗВРШУЈУ ВРВО И ТОЧНО.